

zelfde franse en duitse expressionisten. Hij begon. En wat mijzelf betreft, de invloed van het rode bundeltje *Verzen* was beslissend. Het was daardoor dat ik beseffen ging, hoe elke generatie niet slechts haar eigen gedachten en gevoelens heeft, maar ook naar haar eigen taal en uitdrukkingsmiddelen moet zoeken, in een grimmige strijd die des te heroïscher wordt, naarmate hij hopelozier blijkt.

Van alle schrijvers uit deze met zeldzame vezelen aan elkander verbonden generatie, is Marsman degene gebleven met het persoonlijkste en meest verbeterd idioom. Altijd „terzij de horde”, — toch lijdend aan het besef schrap te moeten staan in een wankel rijk, pionier te moeten zijn van een gedoemde patrouille, het visioen van een reddeloos verleden te moeten najagen in een onzekere toekomst.

Zo worden tempels gebouwd in een eeuw waarin kathedralen vermolmen. Zijn tempel, de onze, was die van een nieuwe Muze, welke met de oude slechts namen en symbolen gemeen had. Misschien was het slechts een nieuwe verschijningsvorm van één eeuwige en onvervangbare? Maar het gaat tenslotte om deze verschijningsvorm, en naarmate zij, aanvankelijk vaag-vermoed, duidelijker haar gestalte begon af te tekenen op de avontuurlijke dooltocht die dit geslacht van oorlog tot oorlog maakte, werd de strijd positiever en eenzelviger. Van het verjagen van de fantomen en het dromen van een apollinische vrede werd het een voorzichtig bouwen aan de laatste bolwerken van het beschermd, maar telkens weer bedreigd domein, waarop alleen de wonderbare plant van het dichtelijke Zelf vermag te bloeien. Hopeloos naar het scheen, en toch,

„dat men in open zee
ver van de veil'ge kusten
recht als een man op een recht schip kan staan
en onversaagd tot aan den dood toe strijden”,

wie heeft het beter getoond dan Marsman?

Ik weet niet wat van de tempel van deze kunst nog overeind zal staan, wanneer de stormen der verwoesting uit deze dagen zullen zijn uitgewoed. Maar onaantastbaar blijft het plan, de droom van dat wat hij met angst en met verbeterheid gezocht heeft, en tenslotte dacht te vinden in

„een stilte, vol van de insectenplaag
van zijn gedachten. —”

En in de aura van die stilte staat nu het beeld dat hij ons van zichzelf naliet: een reeks van verzen die alle boven het niveau staan dat hij zich eens en voorgoed getrokken had met zijn eersteling, het „rode bundeltje”, — op een voorbeeldige hoogte temidden van alle hedendaagse lyriek. Ilion is verwoest en Athene vergeten, maar het beeld van Achilles leeft nog in de tempel van aller bezinning. Zo staat nu de gestalte van Marsman in hoekige, broze, maar krachtige contouren op een geheel eigen voetstuk in de nog lichtloze hal van deze eeuw-helft.

II. Het kruis achter de naam

Toch, hoezeer ik ook tracht met een zekere „objectiviteit” over den dichter Marsman te schrijven, ik kan zijn gestalte nog niet losmaken van het intiem-persoonlijke, van de dagen en werken die ons aan elkander verbonden hielden, en die zich nu plotseling weer duidelijker in de herinnering aftekenen, wijl